

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις Αρ. 5672/2013, 5673/2013, 5713/2013, 5714/2013, 5842/2013, 5862/2013

(Υπόθεση Αρ. 5672/13)

15 Νοεμβρίου, 2016

[Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, ΠΔΔ., Α. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ-ΝΙΚΟΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ,
Γ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Φ. ΚΩΜΟΔΡΟΜΟΣ, Ε. ΜΙΧΑΗΛ, ΔΔΔ.]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΑΥΞΕΝΤΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Αιτητή,

-ΚΑΙ-

1. ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
2. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Καθ' ων η

Αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 5673/13)

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ

Αιτητή,

-ΚΑΙ-

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΣΩ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Καθ' ων η

Αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 5713/13)

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΣ (ΝΤΙΝΑΣ) ΑΚΕΛΙΔΟΥ

Αιτήτριας,

-ΚΑΙ-

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΣΩ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αίτηση.

Καθ' ων η

(Υπόθεση Αρ. 5714/13)

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

Αιτητή,

-ΚΑΙ-

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΣΩ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αίτηση.

Καθ' ων η

ΚΑΙ ΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΔΥΝΑΜΕΙ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑΣ 7 ΜΑΡΤΙΟΥ
2016

ΝΙΚΟΛΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ, ΩΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΑ ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

Αιτητή,

-ΚΑΙ-

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΣΩ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Καθ' ων

η Αίτηση.

(Υπόθεση Αρ.

5842/13)

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΑ 146, 158 (3) ΚΑΙ 9 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΗΛΙΑΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αιτήτριας,

-ΚΑΙ-

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΔΙΑ ΤΗΣ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Καθ' ων η

Αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 5862/13)

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Αιτητή,

-ΚΑΙ-

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΣΩ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Καθ' ων η

Αίτηση.

Μ. Σκαρπάρη (κα), δικηγόρος για τον αιτητή στην Προσφυγή Αρ. 5672/13.

Α. Ευαγγέλου, Θ. Ραφτοπούλου (κα), Αρ. Σάββα (κα), για ΑΛΕΚΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ & ΣΙΑ Δ.Ε.Π.Ε., δικηγόροι για τους αιτητές στις Προσφυγές Αρ. 5673/2013, 5714/2013, 5862/2013 και αιτήτρια στην Προσφυγή Αρ. 5713/2013.

Μ.Χ. Κάιζερ (κα), για αιτήτρια στην Προσφυγή Αρ. 5842/2013.

Λ. Χριστοδουλίδου-Ζαννέτου (κα), Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και Ε. Συμεωνίδου (κα), Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, δικηγόρο για τους καθ' ων η αίτηση 2 στην Προσφυγή Αρ. 5672/2013 και για τους καθ' ων η αίτηση στις προσφυγές Αρ. 5673/2013, 5713/2013, 5714/2013, 5842/2013 και 5862/2013.

Α. Λαδάς και Δ. Λαδά (κα), για Γ & Α. ΛΑΔΑΣ Δ.Ε.Π.Ε., δικηγόροι για καθ' ης η αίτηση 1 στην Προσφυγή Αρ. 5672/2013.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ ΠΔΔ.: Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι ομόφωνη, ως προς την κατάληξη της, αλλά όχι ως προς το σκεπτικό της. Η απόφαση και το σκεπτικό της πλειοψηφίας θα δοθεί από τον Γ. Σεραφείμ, ΔΔΔ και με αυτή συμφωνούν η Μ. Καλλιγέρου, ΠΔΔ και οι Α. Ευσταθίου-Νικολετοπούλου, ΔΔΔ και Φ. Κωμοδρόμος, ΔΔΔ. Η Ε. Μιχαήλ, ΔΔΔ, θα δώσει την δική της απόφαση, η οποία διαφοροποιείται ως προς το σκεπτικό.

Γ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, ΔΔΔ: Ο αιτητής στην προσφυγή Αρ. 5672/2013 με αίτηση του ημερομηνίας 11.9.2015, οι αιτητές και η αιτήτρια στις προσφυγές Αρ. 5673/2013, 5713/2013, 5714/2013 και 5862/2013 με αιτήσεις τους, ημερομηνίας 10.9.2015 και η αιτήτρια στην προσφυγή Αρ. 5842/2013 με αίτησή της, ημερομηνίας 5842/2013, αιτήθηκαν, όπως οι πιο πάνω, συνεκδικαζόμενες, δυνάμει σχετικού διατάγματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ημερομηνίας 9.10.2014, προσφυγές, τεθούν προς εκδίκαση ενώπιον της Πλήρους Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Τελικώς,

μεσολαβούσης και της 8^{ης} Τροποποίησης του Συντάγματος, οι εν λόγω προσφυγές ήχθησαν προς εκδίκαση ενώπιον της Ολομέλειας του Διοικητικού Δικαστηρίου, ενώπιον της οποίας έτυχαν ακρόασης στις 29.3.2016, καθώς και στις 20.4.2016, ημερομηνία κατά την οποία επιφυλάχθηκε και η παρούσα απόφαση.

Όλες οι πιο πάνω προσφυγές, στρέφονται εναντίον αποφάσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας, δια του Γενικού Λογιστηρίου αυτής (στην περίπτωση της προσφυγής 5672/2013 συμπεριλήφθηκε ως καθ' ης η αίτηση και η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ως συμπράττουσα, στην έκδοση της προσβληθείσας απόφασης, με το Γενικό Λογιστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας), οι οποίες κοινοποιήθηκαν στους αιτητές με επιστολές διαφόρων ημερομηνιών, μία για έκαστο αιτητή/ αιτήτρια, με αποστολέα τους εν λόγω καθ' ων η αίτηση και παραλήπτες έκαστο των αιτητών.

Με τις εν λόγω επιστολές η Κυπριακή Δημοκρατία πληροφορούσε τους αιτητές, ότι το Γενικό Λογιστήριο, κατ' εφαρμογή του περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές)

Τροποποιητικού Νόμου του 2012 (Ν. 182 (Ι)/2012), ο οποίος τροποποίησε το άρθρο 3 (α) του περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμου του 2011 (88(Ι)/2011)* (εφεξής, ως τροποποιήθηκε, ο «Νόμος»), προχώρησε (στην περίπτωση της προσφυγής 5672/2013 σε συνεννόηση με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου) σε επαναυπολογισμό των συντάξεων όσων αξιωματούχων λαμβάνουν πέραν της μίας σύνταξης, ώστε σε όσες περιπτώσεις, λόγω συνυπολογισμού, προκύπτει περιορισμός των συντάξεων στο ήμισυ των απολαβών του αξιώματος ή θέσης με τις υψηλότερες συντάξιμες απολαβές, να αναθεωρείται το ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται, με ισχύ από την 1.1.2013.

Στις ενώπιον μας περιπτώσεις, όλοι οι αιτητές/ αιτήτριες λάμβαναν πέραν της μίας σύνταξης, συνεπεία της υπηρεσίας τους κατά καιρούς σε διάφορες δημόσιες θέσεις και αξιώματα. Σύμφωνα δε, με τους ίδιους τους υπολογισμούς των καθ' ων η αίτηση, ως αυτοί τέθηκαν και αναλυτικά στη γραπτή τους αγόρευση και δεν έτυχαν αμφισβήτησης ή, έστω, αμφισβήτησης δια κατάλληλης μαρτυρίας, προκύπτει ότι περιορίστηκαν οι συντάξεις όλων των αιτητών/αιτητριών, κατ' εφαρμογή του Νόμου, σε σχέση με το τι ελάμβαναν προηγουμένως, δηλαδή τις αναλογούσες για έκαστο συντάξεις, ως αυτές υπολογίστηκαν προηγουμένως ξεχωριστά, αλλά και συνολικά (για σκοπούς σύγκρισης, μετά την εφαρμογή του Νόμου). Στο σημείο αυτό σημειώνεται, ότι όσον αφορά την περίπτωση του αιτητή στην Προσφυγή Αρ. 5672/2013, παρατηρείται μια κάποια ιδιαιτερότητα, σε σχέση με τους υπόλοιπους αιτητές, δεδομένου, ότι αυτός ελάμβανε και σύνταξη από την καθ' ης η αίτηση 1 Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, πέραν των συντάξεων που του καταβάλλονταν από το Γενικό Λογιστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ωστόσο αυτή η ιδιαιτερότητα δεν αλλοιώνει την βασική ομοιότητα αυτής της περίπτωσης με τις υπόλοιπες υπό εξέταση, ως προς το γεγονός, ότι το συνολικό ποσό των συντάξεων, το οποίο ελάμβανε πριν την εφαρμογή του Νόμου, έχει μειωθεί. Γεγονός, επίσης, το οποίο δεν έτυχε, αλλά ούτε επιδέχεται αμφισβήτησης, αποτελεί το ότι όλοι οι αιτητές ελάμβαναν τις συντάξεις για τις προαναφερόμενες υπηρεσίες τους, ήδη πριν τεθεί σε ισχύ ο Νόμος.

Προδικαστικά ζητήματα δεν έχουν εγερθεί σε καμία εκ των άνω προσφυγών από τους καθ' ων η αίτηση Κυπριακή Δημοκρατία, ενεργούσας δια του Γενικού Λογιστηρίου. Προδικαστικές ενστάσεις τέθηκαν μόνο στα πλαίσια της Προσφυγής Αρ. 5672/2013 από την καθ' ης η αίτηση 1 Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η οποία εισηγήθηκε, ότι με την εν λόγω προσφυγή προσβάλλεται μόνο απόφαση της Γενικής Λογίστριας και όχι της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, έστω και αν η τελευταία δηλώνει, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση λήφθηκε «μετά από

συνεννόηση με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου». Κατά την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, αν μπορεί κάποια πράξη της να θεωρηθεί διοικητική (εκτελεστή) πράξη, θέση, που, εν πάση περιπτώσει, δεν αποδέχεται, αυτή συμπεριλαμβάνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η στην εν λόγω Προσφυγή και όχι στα ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ Α και Β , τα οποία αφορούν στην πράξη που προσβάλλεται με την εν λόγω προσφυγή. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, αρνείται, ότι έχει εκδώσει οποιαδήποτε εκτελεστή διοικητική πράξη, ενώ, εν πάση περιπτώσει, «η ενέργεια», ως την χαρακτηρίζει, της καθ' ης η αίτηση 2 Κυπριακής Δημοκρατίας, ενεργούσας δια του Γενικού Λογιστηρίου αυτής, η οποία αμφισβητείται με την παρούσα προσφυγή «είναι απλά και μόνο η εφαρμογή από αυτήν της τροποποιητικής νομοθεσίας Ν.182 (Ι)/2012.», η οποία δεν αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη, αφού δεν διατυπώνει βούληση ή επιλογή της καθ' ης η αίτηση 2, αλλά η επίδικη υποχρέωση πηγάζει απευθείας από τον Νόμο. Περαιτέρω, η καθ' ης η αίτηση Κεντρική Τράπεζα, σημειώνει, ως θέμα προδικαστικής ένστασης, ότι η καθ' ης η αίτηση 2 ενεργούσε υπό δέσμια αρμοδιότητα και όχι με διακριτική ευχέρεια και, ως εκ τούτου, η προσφυγή μπορεί να εξεταστεί μόνο ως προς το ζήτημα, κατά πόσον η καθ' ης η αίτηση 2 έχει υπερβεί τα όρια της νομοθετικής της εξουσιοδότησης. Τέλος, η πλευρά της καθ' ης η αίτηση 1 Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, εισηγείται, ότι η διαφορά δεν εμπίπτει στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου, αλλά είναι αμιγώς χρηματική, για την οποία αρμόδιο είναι το Επαρχιακό Δικαστήριο.

Ξεκινώντας από το τελευταίο προδικαστικό θέμα που θέτει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, σαφώς το επίδικο ζήτημα δεν αποτελεί απλά χρηματική διαφορά, η οποία, ως τέτοια, θα ενέπιπτε εκτός της αρμοδιότητας του Διοικητικού Δικαστηρίου και η εν λόγω θέση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου δεν δύναται να γίνει αποδεκτή.

Το κριτήριο αν πράξη εμπίπτει στη σφαίρα του δημόσιου ή του ιδιωτικού δικαίου, είναι ο σκοπός που επιδιώκεται με αυτήν. Αν πρωταρχικά επιδιώκεται η εξυπηρέτηση δημόσιου σκοπού, τότε η πράξη είναι πράξη δημοσίου δικαίου. Αντίθετα, πράξεις που ρυθμίζουν ιδιωτικά δικαιώματα των πολιτών ανάγονται γενικά στον τομέα του ιδιωτικού δικαίου, όπου επίσης κατατάσσονται και οι πράξεις που σχετίζονται με τη διαχείριση της ιδιωτικής περιουσίας του κράτους, καθώς και οι διαφορές μεταξύ του κράτους και των πολιτών, όπως οι συμβατικές και χρηματικές όταν το κράτος δεν ενεργεί ως *imperium* (βλέπε Ροτσιδής ν. Ρ.Ι.Κ. (1998) 4 Α.Α.Δ. [502](#)).

Σύμφωνα λοιπόν με την πάγια επί του θέματος νομολογία, το βασικό κριτήριο, προκειμένου να αποφασιστεί κατά πόσον μια πράξη εμπίπτει στη σφαίρα του δημοσίου ή του ιδιωτικού δικαίου, είναι ο επιδιωκόμενος με την πράξη σκοπός. Εφόσον με την εκδιδόμενη υπό του διοικητικού οργάνου πράξη επιδιώκεται πρωταρχικά η εξυπηρέτηση δημοσίου σκοπού, τότε η πράξη αυτή εμπίπτει στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου και μπορεί να προσβληθεί με προσφυγή δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος (βλ. *Tamasos Tobacco Supplies v. Δημοκρατίας* (1991) 3 A.A.Δ. 407 και *MARIOS MACHLOUZARIDES v. Republic* (1985) 3 A.A.Δ. 2342). Όπως λέχθηκε, μεταξύ άλλων, συναφώς στην Παντελής Ζέμπασης κ.α. v. Δημοκρατίας (2010) 3 A.A.Δ. 442:

-

«Ο αποφασιστικός παράγων στο διαχωρισμό μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου συμφέροντος είναι η φύση και ο χαρακτήρας της συγκεκριμένης λειτουργίας, που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής. Όπου η λειτουργία του διοικητικού οργάνου έχει ως πρωταρχικό σκοπό την προαγωγή του δημόσιου σκοπού, ο σκοπός αυτός έχει θεωρηθεί ως χαρακτηριστικό πράξης ή απόφασης εντός της εννοίας του δημόσιου δικαίου (*Valana v. Republic* 3 R.S.C.C. 91)».

Δημόσιος δε σκοπός είναι εκείνος, στην ευόδωση του οποίου, εξ' αντικειμένου, έχει συμφέρον το κοινό ή τμήμα του κοινού και αυτό συμβαίνει κατά κανόνα εφόσον η πράξη ανάγεται ή σχετίζεται με την επίτευξη των σκοπών ενός δημοσίου οργάνου (βλ. *Ναυτικός Όμιλος Πάφου v. Αρχής Λιμένων Κύπρου* (1992) 1 A.A.Δ. 882).

-

Αντίθετα, πράξεις διοικητικών οργάνων που ανάγονται στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου είναι ουσιαστικά οι πράξεις με τις οποίες ρυθμίζονται και/ή εξυπηρετούνται ιδιωτικά δικαιώματα των πολιτών (βλ. *Hellenic Bank v. Republic* (1994) 3 C.L.R. 481).

-

Το απορρέον εκ του νόμου δικαίωμα καταβολής απολαβών είναι δικαίωμα άρρηκτα συνδεδεμένο με τη θέση και την υπηρεσιακή κατάσταση του υπαλλήλου. Πρόκειται για αναφαίρετο δημόσιο δικαίωμα (βλέπε *Παπαγιώργης v. Α.Η.Κ.* (1996) 3 A.A.Δ. 560), του οποίου η αναγνώριση και ο προσδιορισμός ανάγονται αποκλειστικά στο δημόσιο δίκαιο (*Α.Η.Κ. v. Φιλιαστίδη* (2003) 3 A.A.Δ. 342, 346).

Στην υπόθεση *Α.Η.Κ. v. Γεωργιάδη* (2004) 3 A.A.Δ. 600, κρίθηκε, ότι όπου οι αποφάσεις που αφορούν συντάξεις και επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων εμπίπτουν εντός της δικαιοδοσίας του Άρθρου 146 του Συντάγματος, το κατά πόσο ο υπάλληλος όταν προβάλλει την απαίτηση, εξακολουθεί να βρίσκεται εν ενεργεία ή όχι, δεν επηρεάζει τη δικαιοδοσία, αφού η

αφυπηρέτηση δεν είναι στοιχείο που αλλοιώνει τη φύση της διαφοράς, που ήδη κρίνεται πως αποτελεί θέμα δημοσίου δικαίου.

Ούτε η θέση της Κεντρικής Τράπεζας ευσταθεί, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται εκτελεστότητας, με το αιτιολογικό ότι, ό,τι αμφισβητείται με την προσφυγή «είναι απλά και μόνο η εφαρμογή από αυτήν της τροποποιητικής νομοθεσίας Ν.182(Ι)/2012.», η οποία δεν αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη, αφού δεν διατυπώνει βούληση ή επιλογή της καθ' ης η αίτηση 2, αλλά η επίδικη υποχρέωση πηγάζει απευθείας από τον Νόμο.

Στην απόφαση (πλειοψηφίας) ημερομηνίας 7.10.2014 της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις συνεκδικαζόμενες Προσφυγές Αρ. 740/11 και άλλες
ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ κ.α. v. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΣΩ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ κ.α. η Ολομέλεια σημείωσε, σχετικά με παρόμοιο εγερθέντα ισχυρισμό, τα εξής:

«Από κάποιους καθ' ων η αίτηση προβλήθηκε προδικαστική ένσταση ότι η απόφαση τους δεν είναι εκτελεστή διοικητική πράξη διότι δεν είναι έκφραση της βούλησης τους αλλά δέσμια εφαρμογή του νόμου, εκ μέρους τους. Αυτό συγκεκριμένα έγινε στην Προσφυγή 1364/11. Κατατοπιστική για το ζήτημα αυτό είναι η πρόσφατη απόφαση της Ολομέλειας του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας στην Υπόθεση 668/2012, ημερ. 20.2.2012, στην οποία παρατηρήθηκε ότι νομοθετικές ρυθμίσεις αμιγώς κανονιστικού χαρακτήρα, για την εφαρμογή των οποίων εκδίδονται Ατομικές Διοικητικές Πράξεις προσβάλλονται, παραδεκτώς, ενώπιον των αρμοδίων διοικητικών δικαστηρίων. Στις παρούσες υποθέσεις η Διοίκηση, εφαρμόζοντας το Νόμο, εξέδωσε Ατομικές Διοικητικές Πράξεις τις οποίες οι αιτητές είχαν δικαίωμα να προσβάλουν ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων. Η εφαρμογή του νόμου (άρθρου 3(β)), στην περίπτωση των αιτητών, δεν έγινε αυτόματα αλλά με παρέμβαση των καθ' ων η αίτηση, οι οποίοι εξέδωσαν τις σχετικές Ατομικές Διοικητικές Πράξεις, με αποδέκτες τους αιτητές...»

Και στην παρούσα περίπτωση, κατ' εφαρμογή και των αποφασισθέντων στην προαναφερόμενη απόφαση της Ολομέλειας, σαφώς οι καθ' ων η αίτηση εφάρμοσαν τον Νόμο εξατομικευμένα στις περιπτώσεις των αιτητών και ενημέρωσαν περί αυτού τους αιτητές. Η εν λόγω εφαρμογή σαφώς συνιστά εκτελεστή πράξη, δεκτική προσβολής της με προσφυγή ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου.

Περαιτέρω, δεν βρίσκει έρεισμα ούτε και η προδικαστική ένσταση ότι η καθ' ης η αίτηση 2 ενεργούσε υπό δέσμια αρμοδιότητα και όχι με διακριτική ευχέρεια και, ως εκ τούτου, η προσφυγή μπορεί να εξεταστεί μόνο ως προς το ζήτημα, κατά πόσον η καθ' ης η αίτηση 2 έχει

υπερβεί τα όρια της νομοθετικής της εξουσιοδότησης. Αφενός, το ζήτημα, αν η διοίκηση ενήργησε με δέσμια αρμοδιότητα ή διακριτική ευχέρεια δεν αφορά και δεν πρέπει να συγχέεται με το ζήτημα του παραδεκτού της προσφυγής και με την εκτελεστικότητα της απόφασης ή το έννομο συμφέρον ενός αιτητή, ενώ, όσον αφορά την ουσία, σαφώς η υπέρβαση των ορίων της νομοθετικής εξουσιοδότησης εκ μέρους της διοίκησης δεν είναι και το μόνο ζήτημα που μπορεί να εξεταστεί κατ' ουσία, αν εγερθεί [λ.χ. σαφέστατα μπορεί να εξεταστεί και κατ' ουσία ζήτημα συνταγματικότητας ή, ευρύτερα, συμβατότητας της επίδικης νομοθετικής πρόνοιας και με άλλες, ιεραρχικά ανώτερες του Νόμου, υποχρεώσεις (ευρωπαϊκό δίκαιο, υποχρεώσεις από υπογραφθείσες και κυρωθείσες διεθνείς συμβάσεις), αλλά και με ζητήματα δημοσίας τάξεως, για παράδειγμα την αρμοδιότητα του λαμβάνοντος την απόφαση οργάνου].

Παραμένει το προδικαστικό ζήτημα, κατά πόσον η καθ' ης η αίτηση Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ορθώς συμπεριλήφθηκε ως διάδικος στην Προσφυγή Αρ. 5672/2013, ενόψει της θέσης της, ότι δεν έλαβε οποιαδήποτε εκτελεστή απόφαση και δη, απόφαση, η οποία να έχει προσβληθεί με την Προσφυγή Αρ. 5672/2013.

Η αιτούμενη θεραπεία Α στην Προσφυγή Αρ. 5672/2013 έχει, κατά λέξη, ως ακολούθως, με δικές μας υπογραμμίσεις:

«Δήλωση του Δικαστηρίου ότι η πράξη και/ ή απόφαση των καθ' ων η αίτηση, η οποία κοινοποιήθηκε στον Αιτητή με επιστολή της καθ' ης η αίτηση 1 ημερομηνίας 10.4.2013, και η οποία λήφθηκε ταχυδρομικώς στις 15.4.2013 (Παράρτημα Α) σύμφωνα με την οποία η καθ' ης η αίτηση 1 μετά από συνεννόηση με την καθ' ης η αίτηση 2 αποφάσισε να αναθεωρήσει το περιεχόμενο της επιστολής ημερομηνίας 24.1.2013 (Παράρτημα Β) και ότι η σύνταξη του αιτητή ως πρώην Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας μειώνεται από την 1.1.2013 με το ποσό της κυβερνητικής σύνταξης που καταβάλλεται από το Γενικό Λογιστήριο, είναι άκυρη, παράνομη και αντισυνταγματική και στερείται οποιουδήποτε εννόμου αποτελέσματος.»

Η υπό την πιο πάνω θεραπεία αναφερόμενη επιστολή των καθ' ων η αίτηση 1 ημερομηνίας 10.4.2013 προς τον αιτητή στην Προσφυγή αρ. 5672/2013 έχει κατά λέξη, ως ακολούθως, και πάλιν με δικές μας υπογραμμίσεις:

«Ο Περί Κρατικών Αξιοματούχων (Γενικές Αρχές) Τροποποιητικός Νόμος του 2012 (Ν. 182 (I)/2012)

-

Επιθυμώ να αναφερθώ στο πιο πάνω θέμα και σε συνέχεια της μεταξύ μας αλληλογραφίας που λήγει με την επιστολή σας ημερομηνίας 1/2/2013, να σας πληροφορήσω ότι το Γενικό Λογιστήριο, μετά από συνεννόηση με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, αποφάσισε να

αναθεωρήσει το περιεχόμενο της επιστολής που σας απέστειλε στις 24/1/2013, σύμφωνα με την οποία προέβηκε σε τερματισμό της σύνταξης σας ως πρώην Δημόσιος Υπάλληλος.

2. Σύμφωνα με την εν λόγω διευθέτηση, το Γενικό Λογιστήριο σας έχει ήδη καταβάλει αναδρομικά από την 1/1/2013 τη σύνταξη σας ως πρώην Δημόσιος Υπάλληλος και η Κεντρική Τράπεζα θα σας καταβάλλει το υπόλοιπο ποσό, ώστε να συμπληρώνεται η σύνταξη σας ως πρώην Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας.

-

3. Η παρούσα επιστολή αντικαθιστά την επιστολή μας ημερ. 24.1.2013, η οποία δια της παρούσης ακυρώνεται.

4. Παραμένω στη διάθεση σας για οποιεσδήποτε απορίες/ διευκρινήσεις που τυχόν χρειαστείτε.

Ρέα Γεωργίου
Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας .»

Στην παράγραφο 18 των Γεγονότων της Προσφυγής του αιτητή στην Προσφυγή Αρ. 5672/2013 αναφέρονται και τα εξής:

«Στις 17.5.2013, ο Αιτητής έλαβε επιστολή από το Διευθυντή του Τμήματος Συστημάτων Πληρωμών και Λογιστικών Υπηρεσιών της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (Παράρτημα Η), με την οποία πληροφορείτο ότι σύμφωνα με τον πιο πάνω Νόμο 182 (Ι)/2012, το σύνολο των συντάξεων του δεν πρέπει να υπερβαίνει το ήμισυ των υψηλότερων απολαβών του και στην ουσία προχώρησε με την εφαρμογή της ήδη ληφθείσας απόφασης ημερομηνίας 10.4.2013 (βλέπε Παράρτημα Α).»

Η επιστολή της καθ' ης η αίτηση Κεντρικής Τράπεζας ημερομηνίας 17.5.2013 προς τον αιτητή, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η στην Προσφυγή του αιτητή, αναφέρει, κατά λέξη, τα ακόλουθα:

«Ο Περί Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Τροποποιητικός Νόμος του 2012 (Ν. 182 (Ι)/2012)

Βάση του πιο πάνω νόμου, που τέθηκε σε ισχύ από την 1/1/2013, το σύνολο των συντάξεων σας δεν πρέπει να υπερβαίνει το ήμισυ των υψηλότερων συντάξιμων απολαβών σας.

Ως εκ τούτου, η σύνταξη σας ως πρώην Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, που συνιστά το ήμισυ των υψηλότερων συντάξιμων απολαβών σας, από την 1/1/2013 μειώνεται με το ποσό της Κυβερνητικής σύνταξης που σας καταβάλλεται από το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας.

Παρακαλώ σημειώστε ότι στις συντάξεις που σας καταβλήθηκαν για τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2013 δεν λήφθηκαν υπόψη οι πρόνοιες της εν λόγω νομοθεσίας. Κατά

συνέπεια η υπερπληρωμή για τους εν λόγω μήνες θα καλυφθεί από τις συντάξεις σας του Μαρτίου, Απριλίου, Μαΐου και Ιουνίου 2013 όπως φαίνεται στο συνημμένο Πίνακα.

Είμαστε στη διάθεση σας για οποιεσδήποτε διευκρινήσεις.

Με εκτίμηση

Γιώργος Νικολάου
Διευθυντής

Τμήμα Συστημάτων Πληρωμών και
Λογιστικών Υπηρεσιών »

Εξετάζοντας τα πιο πάνω, δεν επιδέχεται, κατά την εκτίμησή μας, αμφιβολίας, ότι το Γενικό Λογιστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας και η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου συνέπραξαν στην έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, η οποία συνίστατο στη μείωση από την 1/1/2013 της σύνταξης, που συνιστά το ήμισυ των ψηλότερων συντάξιμων απολαβών του αιτητή που του καταβαλλόταν ως πρώην Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, με το ποσό της κυβερνητικής σύνταξης που του καταβάλλεται από το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας. Ως προαναφέρθηκε στην παρούσα, η εν λόγω απόφαση των καθ' ων η αίτηση είναι εκτελεστή και ως τέτοια δεκτική προσβολής της ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου. Το γεγονός, ότι η απόφαση αυτή φαίνεται, όντως, να λήφθηκε σε συνεννόηση με την καθ' ης η αίτηση 2, επιβεβαιώνεται και από επιστολή ημερομηνίας 11.4.2016 της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου προς τους δικηγόρους της, η οποία εμπεριέχεται στο διοικητικό φάκελο, τον οποίο κατέθεσε η εν λόγω καθ' ης η αίτηση κατά την ακρόαση της υπόθεσης. Αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην εκεί παράγραφο 2 της εν λόγω επιστολής (τονισμός και υπογραμμίσεις δικές μας):

«..Η πιο πάνω απόφαση της Τράπεζας βασίζεται στο γεγονός ότι η σχετική απόφαση η οποία αποτελεί διοικητική πράξη περιέχεται στη επιστολή της Γενικής Λογίστριας ημερομηνίας 10 Απριλίου η οποία επισυνάπτεται για σκοπούς εύκολης αναφοράς και η οποία λήφθηκε σε συνεννόηση με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου..»

Υπό αυτά τα δεδομένα, βρίσκουμε, ότι ούτε αυτή η προδικαστική ένσταση ευσταθεί. Η καθ' ης η αίτηση Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ορθώς συμπεριλήφθηκε ως διάδικος στην Προσφυγή Αρ. 5672/2013 ως συμπράττουσα και σε συνεννόηση με το Γενικό Λογιστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης.

Επί της ουσίας της προσφυγής, κοινή προμετωπίδα των λόγων ακυρώσεως, οι οποίοι προβλήθηκαν και προωθήθηκαν ενώπιον μας με τις ως άνω προσφυγές, αποτελεί και ο ισχυρισμός, ότι ο Νόμος, αντίκειται στο άρθρο 23 του Συντάγματος, αφού αποστερεί από τους αιτητές (ήδη αποκρυσταλλωμένα) κεκτημένα τους συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Κατά τους αιτητές, οι οποίοι, όπως και η πλευρά της καθ' ης η αίτηση Κυπριακής Δημοκρατίας, παρέπεμψαν επιμελώς, προς υποστήριξη των εκ του αντιθέτου θέσεων τους, σε πληθώρα ημεδαπής (του Ανωτάτου Δικαστηρίου) αλλά και ευρύτερης νομολογίας (συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Συμβουλίου της Επικρατείας της Ελλάδος) και βιβλιογραφίας, βρίσκει πλήρους εφαρμογής, για το ζήτημα της εδώ ισχυριζόμενης αντισυνταγματικότητας του άρθρου 3 (α) του περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμου του 2011 (88(Ι)/2011), ως τροποποιήθηκε, η απόφαση (πλειοψηφίας) ημερομηνίας 7.10.2014 της Ολομέλειας του Ανωτάτου

Δικαστηρίου στις συνεκδικαζόμενες Προσφυγές Αρ. 740/11 και άλλες ΜΑΡΙΑ

ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ κ.α. ν. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΣΩ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ κ.α., η οποία έκρινε το άρθρο 3 (β) της ίδιας προαναφερθείσας νομοθεσίας, ως συγκρουόμενο με το άρθρο 23 του Συντάγματος και, ως εκ τούτου, αντισυνταγματικό. Κατά τους ευπαίδευτους συνηγόρους των αιτητών, η εμβέλεια και τα ευρήματα στην προαναφερόμενη απόφαση της πλειοψηφίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η οποία σε εκείνη την περίπτωση ασχολήθηκε με την αναστολή, ως το λεκτικό του άρθρου 3 (β), καταβολής της σύνταξης των αιτητών ή του περιορισμού αυτής για όσο χρόνο διαρκεί η θητεία ή η υπηρεσία τους σε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση, είναι τέτοια, ώστε να απαντούν πλήρως και ικανοποιητικά στον αντίλογο που προέβαλε και στην παρούσα περίπτωση η πλευρά της καθ' ης η αίτηση Δημοκρατίας στον ισχυρισμό περί αντισυνταγματικότητας του εδώ επίδικου άρθρου 3 (α) ως αυτό τροποποιήθηκε με το Νόμο, λόγω παραβίασης του άρθρου 23 του Συντάγματος. Οι καθ' ων η αίτηση, προβάλλοντας τα δικά τους επιχειρήματα, εισηγήθηκαν, ότι η προαναφερθείσα απόφαση (πλειοψηφίας) της Ολομέλειας, διαφοροποιείται από την παρούσα περίπτωση.

Εξετάσαμε το ζήτημα με προσοχή και καταλήξαμε να συμφωνήσουμε με την πλευρά των αιτητών, ότι όντως η απόφαση (πλειοψηφίας) ημερομηνίας 7.10.2014 της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις συνεκδικαζόμενες Προσφυγές Αρ.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΣΩ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ κ.α., έχει κρίνει τα εκεί εγειρόμενα ζητήματα, με τρόπο που δίνει πλήρεις απαντήσεις και σαφή κατεύθυνση για το πώς πρέπει να κριθεί ο συγκεκριμένος λόγος ακύρωσης (ισχυριζόμενη παραβίαση του άρθρου 23 του Συντάγματος) και στην παρούσα περίπτωση.

Τα εκεί γεγονότα, το αντικείμενο εξέτασης και οι λόγοι ακυρώσεως συνοψίσθηκαν ως ακολούθως στην απόφαση ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ (supra) από τον Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου Νικολάτο, με δικές μας υπογραμμίσεις:

«ΝΙΚΟΛΑΤΟΣ, Π.: Οι αιτητές, οι οποίοι επηρεάζονται από τον περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμο του 2011 (Ν 88(Ι)/2011), που στη συνέχεια θα αναφέρεται ως ο Νόμος, ισχυρίζονται, μεταξύ άλλων, ότι το άρθρο 3(β) του Νόμου για αναστολή καταβολής σύνταξης, υπό προϋποθέσεις, είναι αντισυνταγματικό.

Το άρθρο 3(β) προνοεί τα εξής:

«Ανεξάρτητα από τις διατάξεις της παραγράφου (α), σε περίπτωση που αξιωματούχος ή συνταξιούχος ανέλαβε ή αναλαμβάνει οποιοδήποτε λειτουργήμα ή αξίωμα ή θέση, η σύνταξη που θα καταβάλλεται ή καταβάλλεται σ' αυτόν αναστέλλεται για όσο χρόνο διαρκεί η θητεία ή η υπηρεσία του στο λειτουργήμα ή αξίωμα ή θέση:

Νοείται ότι, σε περίπτωση που ο μηνιαίος μισθός ή αντιμισθία ή αποζημίωση ή χορηγία, είναι χαμηλότερος της μηνιαίας σύνταξης κατά την ημερομηνία της αφυπηρέτησής του, καταβάλλεται σ' αυτόν τόσο μέρος της σύνταξης το οποίο, προστιθέμενο στο μισθό, τον εξισώνει με το ποσό της μηνιαίας σύνταξης:

Νοείται περαιτέρω ότι η καταβολή της σύνταξης επαναρχίζει μετά τον τερματισμό της θητείας ή υπηρεσίας του, σύμφωνα με τις διατάξεις του οικείου νόμου, στο ύψος που αυτή θα ευρίσκετο εάν δεν είχε ανασταλεί.»

Οι αιτητές στις ενώπιον μας αιτήσεις είναι πρόσωπα δικαιούμενα σε σύνταξη, λόγω συμπλήρωσης συντάξιμης υπηρεσίας στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, στα οποία, οι καθ' ων η αίτηση επέβαλαν, δια Νόμου, την «αναστολή» της καταβολής της σύνταξης τους, για τη χρονική περίοδο που διαρκεί η θητεία ή η υπηρεσία τους στο λειτουργήμα, αξίωμα ή θέση που ανέλαβαν.

Σε κάποιες περιπτώσεις αιτητές επηρεάζονται από την πρώτη επιφύλαξη του προαναφερόμενου άρθρου 3(β), ενώ σε άλλες δεν επηρεάζονται. Κάποιοι από τους αιτητές ισχυρίζονται ότι κακώς θεωρήθηκαν ως αξιωματούχοι ή συνταξιούχοι για τους σκοπούς του προαναφερόμενου άρθρου 3(β), αλλά για τους σκοπούς της παρούσας

~~απόφασης θα θεωρήσουμε ότι όλοι οι αιτητές είναι αξιωματούχοι ή συνταξιούχοι για τους οποίους ισχύει το προαναφερόμενο άρθρο 3(β) και θα προχωρήσουμε στην εξέταση της συνταγματικότητας της πρόνοιας αυτής. Θεωρούμε ότι η εξέταση της συνταγματικότητας της πρόνοιας είναι απαραίτητη για την έκβαση των προσφυγών αυτών.»~~

Ακολούθως, η απόφαση (πλειοψηφίας) στη ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ (supra) εξέτασε την συμβατότητα του άρθρου 3 (β) του Νόμου με τα άρθρα 23 και 28 του Συντάγματος, καθώς και με το Πρώτο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων («ΕΣΔΑ»), επεξηγώντας, καταρχήν, το πεδίο εφαρμογής και την εμβέλεια των εν λόγω προνοιών, σε σχέση με το επίδικο ζήτημα των συντάξεων, αναφέροντας τα ακόλουθα, και πάλιν με δικές μας υπογραμμίσεις για σκοπούς έμφασης:

«Οι κύριοι λόγοι για τους οποίους προσβάλλεται η προαναφερόμενη πρόνοια ως αντισυνταγματική είναι ότι αυτή αντίκειται στα Άρθρα 23 και 28 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αντίκειται επίσης και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, σύμφωνα με τους αιτητές.

Το Άρθρο 23, στο βαθμό που ενδιαφέρει, προνοεί τα εξής:

-

«ΑΡΘΡΟΝ 23.

1. Έκαστος, μόνος ή από κοινού μετ' άλλων, έχει το δικαίωμα να αποκτή, να είναι κύριος, να κατέχη, απολαύη ή διαθέτη οιασδήποτε κινητήν ή ακίνητον ιδιοκτησίαν και δικαιούται να απαιτή τον σεβασμόν του τοιούτου δικαιώματος αυτού.

Το δικαίωμα της Δημοκρατίας επί των υπογείων υδάτων, ορυχείων και μεταλλείων και αρχαιοτήτων διαφυλάσσεται.

2. Στέρησις ή περιορισμός οιασδήποτε τοιούτου δικαιώματος δεν δύναται να επιβληθή ειμή ως προβλέπεται υπό του παρόντος άρθρου.

-

3. Η άσκησις τοιούτου δικαιώματος δύναται να υποβληθή διά νόμου εις όρους, δεσμεύσεις ή περιορισμούς απολύτως απαιρητήτους προς το συμφέρον της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή της πολεοδομίας ή της αναπτύξεως και χρησιμοποιήσεως οιασδήποτε ιδιοκτησίας προς προαγωγήν της δημοσίας ωφελείας ή προς προστασίαν των δικαιωμάτων τρίτων.

Διά πάντα τοιούτον όρον, δέσμευσιν ή περιορισμόν, όστις μειώνει ουσιωδώς την οικονομικήν αξίαν της τοιαύτης ιδιοκτησίας, δέον να καταβάλληται το ταχύτερον δικαία αποζημίωσις, καθοριζομένη, εν περιπτώσει διαφωνίας, υπό πολιτικού δικαστηρίου.

.....».

Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας που διασφαλίζεται από το Άρθρο 23 δεν είναι απόλυτο αλλά καθορίζεται και ρυθμίζεται από σχετικούς νόμους αναφορικά με αστικά δικαιώματα σε περιουσία. Στερήσεις ή περιορισμοί του δικαιώματος αυτού, όμως, δεν μπορούν να επιβληθούν εκτός όπως προβλέπεται από το Άρθρο 23 (Άρθρο 23.2).

~~Η τρίτη παράγραφος του Άρθρου 23 προβλέπει ότι η άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας μπορεί να υποβληθεί, με Νόμο, εις όρους, δεσμεύσεις ή περιορισμούς, απολύτως απαραίτητους προς το συμφέρον της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή της πολεοδομίας ή της αναπτύξεως και χρησιμοποιήσεως οιασδήποτε ιδιοκτησίας προς προαγωγή της δημόσιας ωφέλειας ή προς προστασία των δικαιωμάτων τρίτων. Για κάθε τέτοιο όρο, δέσμευση ή περιορισμό, ο οποίος μειώνει ουσιωδώς την οικονομική αξία της επηρεαζόμενης ιδιοκτησίας, θα πρέπει να καταβάλλεται το ταχύτερο δίκαιη αποζημίωση, καθοριζόμενη, σε περίπτωση διαφωνίας, από πολιτικό δικαστήριο.~~

Το Άρθρον 28 του Συντάγματος προνοεί ότι όλοι είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου, της Διοικήσεως και της Δικαιοσύνης και δικαιούνται να τύχουν ίσης προστασίας και μεταχείρισης (Άρθρον 28.1). Για το άρθρο αυτό υπάρχει πλούσια νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπονται διακρίσεις μεταξύ ίσων και δεν επιτρέπεται η εξομοίωση των ανίσων.

~~Η θέση των καθ' ων η αίτηση είναι ότι, με την προαναφερόμενη πρόνοια, δεν γίνεται οποιαδήποτε αποστέρηση περιουσιακού ή άλλου δικαιώματος, αλλά μόνον αναστολή του δικαιώματος στην καταβολή της σύνταξης, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που καθορίζεται από το Νόμο. Ακόμα όμως και αν θεωρηθεί ότι γίνεται αποστέρηση δικαιώματος αυτή δικαιολογείται ως απαραίτητος περιορισμός που τίθεται σύμφωνα με το Άρθρο 23 του Συντάγματος και που υπό τις περιστάσεις δεν είναι δυσανάλογος με την ανάγκη την οποία εξυπηρετεί. Η ανάγκη βασίζεται στο δημόσιο συμφέρον το οποίο εξυπηρετείται με την αναστολή του δικαιώματος σύνταξης των αιτητών, σύμφωνα με την επιχειρηματολογία των καθ' ων η αίτηση. Συναφώς, έγινε ευρεία αναφορά σε ευρωπαϊκή νομολογία ως προς το πότε είναι δυνατός ο περιορισμός περιουσιακού ή ιδιοκτησιακού δικαιώματος, δυνάμει του Άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ το οποίο προνοεί τα εξής:~~

~~«Άρθρον 1.~~

~~Προστασία της ιδιοκτησίας.~~

~~Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.~~

~~Δι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύ Νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»~~

-

~~Η απόφαση της Πλήρους Ολομέλειας στην υπόθεση Πιτσιλλίδης και Άλλοι ν. Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (2004) 3 ΑΑΔ 7, είναι καθοδηγητική αναφορικά με τον δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων.~~

Εισηγήσεις περί αντισυνταγματικότητας εξετάζονται με βάση τις αρχές που διέπουν το δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων όπως έχουν τεθεί στην θεμελιακή απόφαση Board for Registration of Architects and Civil Engineers v. Kyriakides (1966) 3 CLR 640.

Κάθε νόμος θεωρείται συνταγματικός εκτός εάν αποφασιστεί το αντίθετο πέραν κάθε λογικής αμφιβολίας. Καμιά νομοθετική διάταξη δεν κηρύσσεται άκυρη εκτός εάν είναι αντισυνταγματική πέραν κάθε λογικής αμφιβολίας. Τα δικαστήρια ασχολούνται μόνο με την συνταγματικότητα των νόμων και όχι με τα κίνητρα, την πολιτική ή τη σοφία τους ή ακόμα τη συμφωνία τους με τους κανόνες της φυσικής δικαιοσύνης ή τις θεμελιώδεις αρχές της διακυβέρνησης ή το πνεύμα του Συντάγματος. Αν είναι δυνατόν τα δικαστήρια θα ερμηνεύσουν ένα νόμο έτσι ώστε να τον εντάξουν μέσα στα πλαίσια του Συντάγματος.

Στην Μαυρογένης v. Βουλής των Αντιπροσώπων κ.α. (Αρ. 3) (1996) 1 ΑΑΔ 315 τονίστηκε ότι η μεθοδολογία ελέγχου της συνταγματικότητας νόμου σύγκειται στην αντιπαραβολή των κρίσιμων διατάξεων του νόμου με τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος. Η έρευνα αποβλέπει στη διαπίστωση του κατά πόσον οι διατάξεις του νόμου συγκρούονται με το Σύνταγμα ή συνάδουν με αυτό. Ο συνταγματικός έλεγχος περιορίζεται στη διαπίστωση συγκρούσεων ή αντιθέσεων προς το Σύνταγμα.

Η εισήγηση των καθ' όν η αίτηση ως προς την εφαρμογή του Άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή, αφού η Αιτιολογική Έκθεση, στη βάση της οποίας θεσπίστηκε ο επίδικος Νόμος, δεν αναφέρεται καθόλου στο Άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου ούτε και γίνεται επίκληση λόγων δημόσιας ωφέλειας ή δημόσιου συμφέροντος που να δικαιολογεί την παρέμβαση του κράτους, δυνάμει του Άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου, στο περιουσιακό δικαίωμα των αιτητών.

Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική έκθεση προβάλλεται μόνο η ανάγκη εκσυγχρονισμού των συστημάτων συνταξιοδότησης των κρατικών αξιωματούχων και η εξάλειψη του φαινομένου των πολλαπλών συντάξεων.

Περιορισμός, όμως, θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου μπορεί να γίνει μόνο για τους λόγους που καθορίζει το Σύνταγμα (Δέστε: Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων (2000) 3 ΑΑΔ 238). Τέτοιος περιορισμός τίθεται με νόμο, εφόσον κρίνεται αναγκαίος, και στο βαθμό που η ανάγκη τον επιβάλλει (Δέστε: Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων (Αρ. 2) (1992) 3

ΑΑΔ 165). Η ανάγκη που επιβάλλει τέτοιο περιορισμό πρέπει να είναι όχι μόνον υπαρκτή αλλά και να έχει το χαρακτήρα πιεστικής κοινωνικής ανάγκης. Μόνο η διαπίστωση της ύπαρξης τέτοιας ανάγκης και ο προσδιορισμός της φύσης της, μπορεί να δικαιολογήσει περιορισμό θεμελιώδους δικαιώματος του ανθρώπου (Δέστε: Police v. Ekdotiki Eteria (1982) 2 CLR 63). Η διαπίστωση της ανάγκης διαφαίνεται από τις πρόνοιες του Νόμου και την αιτιολογική του έκθεση.

Στην προκείμενη περίπτωση, επομένως, θα πρέπει να αντιπαραβληθεί και να συγκριθεί η προαναφερόμενη πρόνοια του άρθρου 3(β) του Νόμου με το Άρθρο 23 του Συντάγματος. Το Άρθρο 23 του Συντάγματος παρέχει μεγαλύτερη προστασία από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Ενώ το άρθρο 1 επιτρέπει τον περιορισμό περιουσιακού δικαιώματος, για λόγους δημόσιας ωφέλειας, το Άρθρο 23.3 του Συντάγματος δεν περιλαμβάνει το δημόσιο συμφέρον ή τη δημόσια ωφέλεια στους λόγους περιορισμού του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, που επιτρέπονται. Το Άρθρο 23.3 προνοεί ρητά ότι τέτοιοι περιορισμοί μπορούν να τεθούν μόνο για σκοπούς της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας υγείας, των δημοσίων ηθών, της πολεοδομίας, της ανάπτυξης και χρησιμοποίησης ιδιοκτησίας προς προαγωγή της δημόσιας ωφελείας και την προστασία των δικαιωμάτων τρίτων.

-
Η πρόνοια του Άρθρου 23.3 ότι περιουσιακό δικαίωμα μπορεί να περιοριστεί δια νόμου, για σκοπούς ανάπτυξης και χρησιμοποίησης ιδιοκτησίας προς προαγωγή της δημόσιας ωφέλειας, δεν ταυτίζεται με τον περιορισμό περιουσιακού δικαιώματος για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Είναι ένα πράγμα να περιορίζεται το ιδιοκτησιακό δικαίωμα κάποιου, για σκοπούς δημοσίου συμφέροντος (που δεν προνοείται στο Άρθρο 23) και άλλο πράγμα να περιορίζεται το δικαίωμα του, υπέρ της ανάπτυξης και χρησιμοποίησης της ιδιοκτησίας του, προς προαγωγή της δημόσιας ωφέλειας (που προνοείται) (Δέστε: την απόφαση της πλειοψηφίας της Πλήρους Ολομέλειας στις Υποθέσεις 1480/11 κ.α., Γεώργιος Χαραλάμπους κ.α. ν. Δημοκρατίας, ημερ. 11.6.2014).

Στην υπόθεση Azinas v. Cyprus (Αίτηση αρ. 56679/00), απόφαση του ΕΔΔΑ, ημερ. 28.4.2004, λέχθηκε από κάποιους από τους Δικαστές ότι το δικαίωμα σύνταξης είναι, υπό ορισμένες περιστάσεις, περιουσιακό δικαίωμα, για σκοπούς του Άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1 της ΕΣΔΑ.

-
Στην υπόθεση Φιλίππου κ.α. ν. Δημοκρατίας κ.α. (2010) 3 ΑΑΔ 241, η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου έκρινε ότι η σύνταξη αποτελεί περιουσιακό δικαίωμα το οποίο χρήζει σεβασμού και προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Το δικαίωμα συνταξιοδότησης και οι όροι του αποτελούν ιδιοκτησία των δημοσίων υπαλλήλων, όπως ήταν η περίπτωση εκείνη. Το δικαίωμα δημιουργείται από το διορισμό του υπαλλήλου και τη συμπλήρωση των απαιτούμενων ετών υπηρεσίας σε συντάξιμη θέση. Το γεγονός ότι παραχωρείται σύνταξη στη σύζυγο και τα εξαρτώμενα τέκνα του υπαλλήλου συνηγορεί υπέρ της άποψης ότι τα συνταξιοδοτικά ωφελήματα θεωρούνται «περιουσία» η οποία μπορεί να μεταβιβαστεί. Στη Φιλίππου (ανωτέρω) έγινε αναφορά και στην Υπόθεση αρ. 39574/07 του ΕΔΔΑ, Αποστολάκης v. Ελλάδας, ημερ. 22.10.2009 στην οποία το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ανέφερε ότι το δικαίωμα στη σύνταξη μπορεί να εξομοιωθεί με περιουσιακό δικαίωμα, στις περιπτώσεις όπου ο εργοδότης αναλαμβάνει την υποχρέωση καταβολής σύνταξης, στο πλαίσιο της σύμβασης εργασίας. Στην ίδια υπόθεση σημειώθηκε ότι με το διορισμό του αιτητή στη Δημόσια Υπηρεσία αυτός απέκτησε ένα δικαίωμα, το οποίο συνιστά περιουσία υπό την έννοια

του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου. Θεωρούμε ότι το συμβατικό δικαίωμα στη σύνταξη των, ενόπιον μας, αιτητών, το οποίο αποκρυσταλλώθηκε με τη συμπλήρωση υπηρεσίας σε συντάξιμη θέση (Δέστε: Γρηγορίου ν. Δημοκρατίας κ.α. (1992) 4 ΑΑΔ 1239), είναι, υπό τις περιστάσεις, περιουσιακό τους δικαίωμα και δικαίωμα στην ιδιοκτησία, το οποίο προστατεύεται από το Άρθρο 23 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Χρήσιμη αναφορά μπορεί να γίνει και στην απόφαση της Ολομέλειας στην Παύλου ν. Κυπριακής Δημοκρατίας (2009) 3 ΑΑΔ 584 στην οποία εξετάστηκε το κατά πόσο παραβιάζεται το δικαίωμα ιδιοκτησίας που κατοχυρώνεται από το Άρθρο 23 του Συντάγματος, από τη μείωση των επαγγελματικών συντάξεων του δημοσίου, όταν αρχίζει να καταβάλλεται στους δικαιούχους, η αναλογική σύνταξη από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Τονίστηκε στην απόφαση εκείνη ότι η σύνταξη αποτελεί περιουσία που απαιτεί νομική προστασία. Θεωρήθηκε όμως, ότι η μείωση της επαγγελματικής σύνταξης δυνάμει του Άρθρου 45 του Ν 97(Ι)/97, είχε ως αντιστάθμισμα την καταβολή αναλογικής σύνταξης (από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων) και επομένως δεν υπήρχε παραβίαση του ατομικού δικαιώματος της ιδιοκτησίας.

Έχοντας αναφέρει όλα τα πιο πάνω, η πλειοψηφία του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ (supra) έκρινε τα ακόλουθα, πάντα με δικές μας υπογραμμίσεις και τονισμό:

«Η επίδικη πρόνοια του άρθρου 3(β) του Νόμου προνοεί ότι η σύνταξη που καταβάλλεται ή θα καταβάλλεται στους αιτητές, «αναστέλλεται» για όσο χρόνο διαρκεί η θητεία ή η υπηρεσία τους στο λειτούργημα, αξίωμα ή θέση που κατέχουν. Η αναστολή του δικαιώματος καταβολής της σύνταξης δεν είναι όμως αναστολή, υπό την έννοια του ότι κατά τη λήξη της θητείας ή της υπηρεσίας των αιτητών στο λειτούργημα, αξίωμα ή θέση που κατέχουν, θα τους καταβληθεί αναδρομικά. Η αναστολή που προνοείται στο άρθρο 3(β) σημαίνει ουσιαστικά ότι οι αιτητές χάνουν οριστικά το δικαίωμα τους στη σύνταξη, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η θητεία ή η υπηρεσία τους στις προαναφερόμενες θέσεις, χωρίς να τους παρέχεται οποιονδήποτε αντάλλαγμα. Αν δεν χάνουν ολότελα το δικαίωμα αυτό, αυτό περιορίζεται σύμφωνα με την πρώτη επιφύλαξη του άρθρου 3(β) έτσι ώστε αν ο μισθός τους στο λειτούργημα, αξίωμα ή θέση που κατέχουν είναι μικρότερος από τη σύνταξη, οι αιτητές θα παίρνουν τόσο μέρος της σύνταξης ώστε ο μισθός τους να εξισώνεται με το ποσό της μηνιαίας σύνταξης τους. Η δεύτερη επιφύλαξη του άρθρου 3(β), σύμφωνα με την οποία η καταβολή της σύνταξης επαναρχίζει μετά τον τερματισμό της θητείας ή υπηρεσίας των αιτητών, σύμφωνα με τις διατάξεις του οικείου νόμου, «στο ύψος που αυτή θα ευρίσκεται αν δεν είχε ανασταλεί», επίσης δεν διαφοροποιεί ουσιαστικά την κατάσταση, δεν συνιστά αντιστάθμισμα ή αποκατάσταση του περιουσιακού ή ιδιοκτησιακού δικαιώματος των αιτητών για τις συντάξεις ή το μέρος των συντάξεων τους που απώλεσαν, αλλά απλά προνοεί ότι αν οι αιτητές δικαιούνται σε κάποιες προσαυξήσεις στη σύνταξη, μετά τη

λήξη της θητείας ή υπηρεσίας τους, δεν θα τις απωλέσουν και αυτές.

Δεν τίθεται ζήτημα διαφοροποίησης των δύο περιπτώσεων, δηλαδή εκείνων που χάνουν ολότελα τη σύνταξη και εκείνων που τη χάνουν μερικώς, διότι, όπως αναφέραμε, στις παρούσες υποθέσεις, υπάρχει ανεπίτρεπτος περιορισμός ή στέρηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας των αιτητών. Ούτε και τίθεται ζήτημα στάθμισης του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας, από τη μια, και του ατομικού δικαιώματος ιδιοκτησίας των αιτητών, από την άλλη, διότι, όπως παρατηρήσαμε, το Άρθρο 23 του Συντάγματος μας δεν περιλαμβάνει το γενικό συμφέρον της κοινωνίας ή το δημόσιο συμφέρον ή τη δημόσια ωφέλεια, γενικά, ως λόγο για τον οποίο ο νομοθέτης μπορεί να στερήσει ή να περιορίσει δικαίωμα ιδιοκτησίας. Η σχετική νομολογία του ΕΛΛΑ (δείτε π.χ. Αιτήσεις 62235/12 και 57725/12, ημερ. 8.10.13, αποφάσεις ΕΛΛΑ στις υποθέσεις Mateus v. Portugal και Januario v. Portugal) για στάθμιση του δημόσιου συμφέροντος της κοινωνίας, έναντι του ιδιωτικού συμφέροντος της προστασίας του δικαιώματος ιδιοκτησίας, δεν εφαρμόζεται στην προκείμενη περίπτωση, καθότι ο Νομοθέτης, στην αιτιολογική του έκθεση επικαλείται λόγους εκσυγχρονισμού του συστήματος συντάξεων, αλλά δεν επικαλείται λόγους δημοσίου συμφέροντος ή δημόσιας ωφέλειας, για να δικαιολογήσει τον περιορισμό των συνταγματικών δικαιωμάτων των αιτητών. Επιπρόσθετα η ανάγκη εκσυγχρονισμού του συστήματος συντάξεων (ύπαρξη και φύση) δεν αιτιολογείται επαρκώς στο νόμο (προοίμιο) ή την αιτιολογική έκθεση.

Η Συνθήκη της Λισσαβώνας συνιστά Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Κεκτημένο και έδωσε δεσμευτικό χαρακτήρα στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ο Χάρτης). Ανατρέξαμε λοιπόν στο Χάρτη και συγκεκριμένα στο Άρθρο 17, το οποίο προστατεύει το δικαίωμα της περιουσίας. Το δικαίωμα της περιουσίας, σύμφωνα με το Άρθρο 17, δεν μπορεί να περιοριστεί, εκτός για σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, στις περιπτώσεις και υπό τους όρους που προνοούνται σε νόμο, υπό την προϋπόθεση ότι δίκαιη αποζημίωση καταβάλλεται, σε εύθετο χρόνο, για την απώλεια. Στην προκείμενη περίπτωση παρατηρούμε ότι ούτε στο νόμο γίνεται πρόνοια για δίκαιη αποζημίωση για την απώλεια την οποίαν υφίστανται οι αιτητές, αλλά ούτε και οποιαδήποτε διευθέτηση έγινε για καταβολή, σ' αυτούς, δίκαιης αποζημίωσης, σε εύθετο χρόνο. Κατά συνέπεια ούτε το Άρθρο 17 του Χάρτη μπορεί να καταστήσει την εξεταζόμενη πρόνοια, έγκυρη, ως συνάδουσα με το Κοινοτικό Κεκτημένο.

Με τα προαναφερόμενα υπόψιν κρίνουμε ότι το άρθρο 3(β) του Νόμου καταστρατηγεί το Άρθρο 23 του Συντάγματος και επομένως είναι αντισυνταγματικό, επειδή με αυτό τίθεται, δια νόμου, ανεπίτρεπτος (δηλαδή μή προβλεπόμενος) περιορισμός σε περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό δικαίωμα των αιτητών και συγκεκριμένα το συμβατικό, κεκτημένο και αποκρυσταλλωμένο δικαίωμα τους στη σύνταξη, το οποίο πηγάζει από συμπλήρωση υπηρεσίας σε συντάξιμη θέση. Ο περιορισμός που τέθηκε στο άρθρο 3(β) του Νόμου δεν είναι απαραίτητος, ούτε και δικαιολογείται, με βάση τους σκοπούς που ρητά προνοούνται στο Άρθρο 23.3 του Συντάγματος.

Δεν παραγνωρίζουμε ότι υπάρχουν αποφάσεις του ΕΔΔΑ, που ερμηνεύουν το Άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, σύμφωνα με τις οποίες μπορεί να γίνει μείωση μισθών και συντάξεων (κοινωνικών και άλλων), για σκοπούς δημοσίου συμφέροντος (Δέστε: Κουφάκη ν. Ελλάδος, Προσφυγές υπ. αρ. 57665/12 και 57657/12, ημερ. 31.8.2012 και τις αποφάσεις που αναφέρονται σε εκείνη την υπόθεση). Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και στη νομολογία του ΕΔΔΑ γίνεται διαφοροποίηση μεταξύ των ωφελημάτων που παραχωρεί ένα κράτος, χωρίς τη συνεισφορά του πολίτη, και εκείνων που παραχωρεί, ως αποτέλεσμα συνεισφοράς του πολίτη. Στη δεύτερη περίπτωση, το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει περιουσιακό δικαίωμα στον πολίτη, όπου υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ του ύψους της συνεισφοράς, και του οφέλους που παραχωρείται (Δέστε την απόφαση της Πλήρους Ολομέλειας του ΕΔΔΑ, στην STEC κ.α. ν. Ηνωμένου Βασιλείου, Αιτήσεις υπ' αρ. 65731/01 κ.α., ημερ. 6.7.2005).

Κάποιοι από τους αιτητές, και συγκεκριμένα οι αιτητές στις Προσφυγές 556/12, 563/12, 564/12, 1681/11 και 1040/11, δέχθηκαν τη δεύτερη θέση στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (μετά τη συνταξιοδότηση τους) μετά τη θέσπιση του Νόμου. Στις 556/12, 563/12 και 564/12, οι καθ' ων η αίτηση ήγειραν ένσταση ότι, εφόσον οι αιτητές γνώριζαν τις πρόνοιες του Νόμου, και δέχθηκαν τη θέση, αυτοί κωλύονται να προσβάλουν τη συνταγματικότητα του Νόμου. Δεν συμφωνούμε ότι η γνώση των προνοιών ενός, κατά τα άλλα, αντισυνταγματικού νόμου, δημιουργεί κώλυμα για την προσβολή του. Αυτό θα οδηγούσε σε παράλογα αποτελέσματα, κατά την κρίση μας.

Το ζήτημα της καταστρατήγησης και του Άρθρου 28 του Συντάγματος αλλά και άλλων άρθρων του Συντάγματος, στα οποία αναφέρθηκαν κάποιοι από τους αιτητές, καθίσταται υπό τις περιστάσεις άνευ ιδιαίτερης σημασίας, εφόσον οι αιτητές πέτυχαν να δείξουν ότι η επίδικη πρόνοια καταστρατηγεί το Άρθρο 23. Όμως θεωρούμε ότι και το Άρθρο 28 του Συντάγματος καταστρατηγείται από την προαναφερόμενη πρόνοια, εφαρμοζόμενη μόνο στους αιτητές, εφόσον αυτοί τίθενται σε δυσμενέστερη θέση έναντι άλλων αξιωματούχων ή συνταξιούχων που βρίσκονται στην ίδια θέση με αυτούς, αλλά δεν επηρεάζονται αρνητικά, όπως οι αιτητές, στο περιουσιακό τους δικαίωμα στη σύνταξη, όπως είναι π.χ. οι αξιωματούχοι που, μετά την συνταξιοδότηση τους, εργάζονται σε θέσεις που δεν εμπíπτουν στη σχετική έννοια του άρθρου 2 του Ν 88(Ι)/2011. Δεν θα εξετάσουμε όμως περαιτέρω, αν η καταστρατήγηση αυτή του Άρθρου 28, δικαιολογείται από άλλες υπέρτερες ανάγκες.

..... Ενόψει των προαναφερομένων δεν θεωρούμε σκόπιμο να εξετάσουμε άλλους λόγους ακύρωσης που προέβησαν οι αιτητές, ούτε και να σχολιάσουμε περαιτέρω την επιχειρηματολογία των διαδίκων.

Για τους λόγους που εξηγήθηκαν, οι πρόνοιες του άρθρου 3(β) του Νόμου, με βάση τις οποίες λήφθηκαν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις, κρίνονται ως αντισυνταγματικές και επομένως άκυρες. Κατά συνέπεια οι προσφυγές επιτυγχάνουν και εκδίδονται αποφάσεις ακυρωτικές των προσβαλλομένων αποφάσεων.
Επιδικάζονται έξοδα υπέρ των αιτητών καθοριζόμενα σε €800.- στην κάθε προσφυγή, πλέον Φ.Π.Α., αν υπάρχει. »

Η πιο πάνω απόφαση της πλειοψηφίας της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου έκρινε, για τους λόγους που αναλυτικά σε αυτή επεξηγήθηκαν και, ουσιαστικά απαντώντας στα ίδια επιχειρήματα (και απορρίπτοντας τα), τα οποία εγέρθηκαν και ενώπιον μας από τους καθ' ων η αίτηση, ότι η «αναστολή» των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των εκεί αιτητών (οι οποίοι ήταν όλοι λήπτες πέραν της μίας συντάξεων) με βάση το άρθρο 3 (β) του περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμου του 2011 (88(I)/2011), ως τροποποιήθηκε, έστω για όσο χρονικό διάστημα κατέχουν άλλο δημόσιο λειτούργημα, αξίωμα ή θέση, δεν αποτελεί στην ουσία αναστολή των εν λόγω συνταξιοδοτικών ωφελημάτων, αλλά (αντισυνταγματική) οριστική απώλεια του δικαιώματος τους για σύνταξη, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η θητεία ή υπηρεσία τους στις εν λόγω θέσεις. (βλ. υπογραμμισμένα στην απόφαση ανωτέρω, «Η αναστολή του δικαιώματος καταβολής της σύνταξης δεν είναι όμως αναστολή..... Η αναστολή που προνοείται στο άρθρο 3(β) σημαίνει ουσιαστικά ότι οι αιτητές χάνουν οριστικά το δικαίωμα τους στη σύνταξη, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η θητεία ή η υπηρεσία τους στις προαναφερόμενες θέσεις, χωρίς να τους παρέχεται οποιονδήποτε αντάλλαγμα. Αν δεν χάνουν ολότελα το δικαίωμα αυτό, αυτό περιορίζεται σύμφωνα με την πρώτη επιφύλαξη του άρθρου 3(β) έτσι ώστε αν ο μισθός τους στο λειτούργημα, αξίωμα ή θέση που κατέχουν είναι μικρότερος από τη σύνταξη, οι αιτητές θα παίρνουν τόσο μέρος της σύνταξης ώστε ο μισθός τους να εξισώνεται με το ποσό της μηνιαίας σύνταξης τους. Η δεύτερη επιφύλαξη του άρθρου 3(β), σύμφωνα με την οποία η καταβολή της σύνταξης επαναρχίζει μετά τον τερματισμό της θητείας ή υπηρεσίας των αιτητών, σύμφωνα με τις διατάξεις του οικείου νόμου, «στο ύψος που αυτή θα ευρίσκεται αν δεν είχε ανασταλεί», επίσης δεν διαφοροποιεί ουσιαστικά την κατάσταση, δεν συνιστά αντιστάθμισμα ή αποκατάσταση του περιουσιακού ή ιδιοκτησιακού δικαιώματος των αιτητών για τις συντάξεις ή το μέρος των συντάξεων τους που απώλεσαν, αλλά απλά προνοεί ότι αν οι αιτητές δικαιούνται σε κάποιες προσαυξήσεις στη σύνταξη, μετά τη λήξη της θητείας ή υπηρεσίας τους, δεν θα τις απωλέσουν και αυτές.»). Έπεται, ότι με την ως άνω απόφαση της πλειοψηφίας της Ολομέλειας κρίθηκε, ότι δεν επιτρέπεται, στο πλαίσιο και στα όρια πάντα των όσων η πλειοψηφία της Ολομέλειας στην ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ (supra) έχει αναφέρει και το οποίο δεν διαφέρει ούτε στην παρούσα περίπτωση, η απώλεια (εν όλω ή εν μέρει) των ήδη αποκρυσταλλωμένων συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των αιτητών ούτε, έστω και για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, πόσο μάλλον στο διηνεκές, όπως στην παρούσα περίπτωση, δια της εφαρμογής του άρθρου 3 (α) της επίδικης νομοθεσίας.

Στο σημείο αυτό, κρίνουμε ορθό να επισημάνουμε, ότι ούτε το επιχείρημα των καθ' ων η αίτησή μας βρίσκει σύμφωνους, ότι δεν παραβιάζεται το άρθρο 23 του Συντάγματος, διότι δεν παρατηρείται (πλήρης) αποστέρηση των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των αιτητών, ενόψει του ότι τους καταβάλλεται σύνταξη, διαφορετικώς (συν-)υπολογιζόμενη, έστω και χαμηλότερη στο αποτέλεσμα, από αυτή που ελάμβαναν πριν την θέσπιση του Νόμου, αλλά η οποία δεν παραβιάζει τον πυρήνα του δικαιώματος τους για σύνταξη, αφού δεν παραβιάζει την αξιοπρεπή διαβίωση των αιτητών. Σαφώς η πιο πάνω απόφαση της πλειοψηφίας της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με ξεκάθαρο λεκτικό και στο πλαίσιο πάντα που καθόρισε, θεωρεί μεμπτή όχι μόνο την ολοκληρωτική απώλεια, αλλά και «..μέρος των συντάξεων τους..» (των αιτητών, βλ. ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ (supra)). Στην παρούσα περίπτωση, θεωρούμε ορθό να υπομνήσουμε αφενός, ότι η συγκεκριμένη απώλεια για έκαστο εκ των αιτητών δεν είναι, εν πάση περιπτώσει, με βάση τα στοιχεία ενώπιόν μας, αμελητέα ή επουσιώδη και, αφετέρου, το ζήτημα δεν είναι, κατά την κρίση μας, κατά πόσο η σύνταξη που τελικώς αποδίδεται στους αιτητές είναι ψηλή ή αρκετή για την αξιοπρεπή διαβίωση τους, αλλά κατά πόσο είναι ήδη αποκρυσταλλωμένο περιουσιακό τους δικαίωμα, με θετική την απάντησή μας στο εν λόγω ερώτημα. Θυμίζουμε, ότι το άρθρο 23.1 του Συντάγματος δεν καλύπτει μόνο την απαγόρευση της στέρησης του ιδιοκτησιακού δικαιώματος (εδώ των αποκρυσταλλωμένων συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των αιτητών), αλλά και τον περιορισμό του.

Ως αναφέρθηκε και στην απόφαση της Δικαστού του Ανωτάτου Δικαστηρίου Δέσπως Μιχαηλίδου ημερομηνίας 7.10.2014 στις συνεκδικαζόμενες Προσφυγές Αρ. 740/11 και άλλες ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ κ.α. ν. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΣΩ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ κ.α., με δικές μας υπογραμμίσεις :

«Εκεί όπου έχουν αποκρυσταλλωθεί και παγιωθεί δικαιώματα, η επέμβαση του κράτους ενδεχόμενα δημιουργεί πιθανή παραβίαση του άρθρου 1 του ΠΠΠ. Το γενικό δημόσιο συμφέρον όμως δεν είναι αυταπόδεικτο, ούτε και έχει απόλυτο περιεχόμενο. Η δημοσιονομική πολιτική μιας χώρας, η αποφυγή επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού με απρόβλεπτες δαπάνες και το απλό ταμειακό συμφέρον του κράτους, δεν μπορούν αφ' εαυτών να δικαιολογήσουν την προσβολή του περιουσιακού δικαιώματος επί των συντάξεων..»

Ενόψει των πιο πάνω, καταλήγουμε, ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις εκδόθηκαν βασιζόμενες σε αντισυνταγματική νομοθετική πρόνοια και συγκεκριμένα βασιζόμενες στο άρθρο 3 (α) του

περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμου του 2011 (88(I)/2011), ως αυτό τροποποιήθηκε με τον περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Τροποποιητικό Νόμο του 2012 (Ν. 182 (I)/2012), το οποίο παραβιάζει το άρθρο 23 του Συντάγματος.

Κλείνοντας, τονίζουμε στο σημείο αυτό ξανά, την αναφορά της πλειοψηφίας της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στη ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

(supra) στην πάγια, πλέον, νομολογία του ότι, «Τα δικαστήρια ασχολούνται μόνο με την συνταγματικότητα των νόμων και όχι με τα κίνητρα, την πολιτική ή τη σοφία τους ή ακόμα τη συμφωνία τους με τους κανόνες της φυσικής δικαιοσύνης ή τις θεμελιώδεις αρχές της διακυβέρνησης ή το πνεύμα του Συντάγματος.», νομολογία, η οποία, αυτονόητα, δεσμεύει και εφαρμόζεται και από το παρόν Δικαστήριο.

Ενόψει της ως άνω κατάληξης μας, παρέλκει η εξέταση των υπολοίπων λόγων ακυρώσεως, οι οποίοι είχαν εγερθεί.

Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, οι πρόνοιες του άρθρου 3 (α) του Νόμου, με βάση τις οποίες λήφθηκαν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις, κρίνονται ως αντισυνταγματικές. Κατά συνέπεια, οι προσφυγές επιτυγχάνουν και οι επίδικες αποφάσεις στις προσφυγές ακυρώνονται, με συνολικά έξοδα για κάθε προσφυγή ύψους 1300 πλέον Φ.Π.Α. υπέρ εκάστου αιτητή και εναντίον των καθ' ων η αίτηση σε έκαστη προσφυγή.

Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ ΠΔΔ,

Α. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ-ΝΙΚΟΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ ΔΔΔ,

Γ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, ΔΔΔ,

Φ. ΚΩΜΟΔΡΟΜΟΣ, ΔΔΔ.

* Το άρθρο 3 (α) του περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμος του 2011 (88(Ι)/2011) ως τροποποιήθηκε με τον τροποποιητικό Ν.182(Ι)/2012 έχει ως εξής:

«3. Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε οικείου νόμου, ή άλλου γενικού νόμου ή κανονισμών ή συμβάσεων απασχόλησης ή διοικητικών ρυθμίσεων ή πρακτικών που καθορίζουν τους κανόνες καταβολής συνταξιοδοτικών ωφελημάτων, κατά τον υπολογισμό και την καταβολή τέτοιων ωφελημάτων εφαρμόζονται οι ακόλουθες γενικές αρχές:

(α) Σε περίπτωση που αξιωματούχος δικαιούται στην καταβολή περισσότερων της μιας σύνταξης λόγω της υπηρεσίας του σε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση, το σύνολο των συντάξεων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ήμισυ των υψηλότερων συντάξιμων απολαβών για οποιοδήποτε εξ αυτών:

Νοείται ότι για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου «αξιωματούχος» σημαίνει πρόσωπο, το οποίο αναλαμβάνει ή ανέλαβε οποιοδήποτε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση και περιλαμβάνει λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση στην οποία διορίζεται ή εκλέγεται πολίτης της Δημοκρατίας με υπόδειξη ή με πρόταση ή κατόπιν συναίνεσης της Δημοκρατίας σε ευρωπαϊκά όργανα ή ευρωπαϊκούς οργανισμούς ή σε διεθνείς οργανισμούς, ή θέση Ευρωβουλευτή:

Νοείται περαιτέρω ότι σε περίπτωση που αξιωματούχος δικαιούται στην καταβολή περισσότερων της μιας σύνταξης λόγω της υπηρεσίας του σε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση εφόσον γίνεται πρόβλεψη στον οικείο νόμο για τον υπολογισμό των συντάξεων, ώστε αυτές είτε να μη συντρέχουν, είτε να συντρέχουν υπό προϋποθέσεις, δεν τυγχάνει εφαρμογής η παρούσα παράγραφος, αλλά οι σχετικές διατάξεις του οικείου νόμου:

Νοείται έτι περαιτέρω ότι σε περίπτωση που το σύνολο των συντάξεων είναι κατώτερο του ήμισυ των αντίστοιχων εκάστοτε σε ισχύ υψηλότερων συντάξιμων απολαβών αξιωματούχου για το αντίστοιχο αξίωμα ή λειτούργημα ή θέση με τις ψηλότερες απολαβές, οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται:

Νοείται έτι περαιτέρω ότι ο υπολογισμός του εφάπαξ ποσού ή φιλοδωρήματος γίνεται με βάση τις διατάξεις του οικείου για κάθε περίπτωση νόμου ή κανονισμού κατά την ημερομηνία αποχώρησης από κάθε αξίωμα ή λειτούργημα ή θέση.»

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις Αρ. 5672/2013, 5673/2013, 5713/2013, 5714/2013, 5842/2013, 5862/2013

15 Νοεμβρίου 2016

[Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Π.Δ.Δ., Α. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ-ΝΙΚΟΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ,
Γ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Φ. ΚΩΜΟΔΡΟΜΟΣ, Ε. ΜΙΧΑΗΛ, Δ.Δ.Δ.]

Υπόθεση Αρ.5672/2013

Αναφορικά με το Άρθρο 146 του Συντάγματος

Μεταξύ

ΑΥΞΕΝΤΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Αιτητή

ΚΑΙ

1. ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
2. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Καθ' ων η αίτηση

Σημείωση: Οι τίτλοι των υπόλοιπων υποθέσεων καθώς και οι εμφανίσεις, καταγράφονται στην απόφαση της πλειοψηφίας.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Ε. Μιχαήλ, Δ.Δ.Δ.: Αντικείμενο των υπό κρίση υποθέσεων αποτελεί το άρθρο 3(α) του περί Συντάξεων Κρατικών Αξιωματούχων (Γενικές Αρχές) Νόμου, Ν. 88(I)/2011 με τις τροποποιήσεις του μέχρι και το 2012 (Νόμοι 136(I)/2012 και 182(I)/2012) δεδομένου ότι όλες οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είναι προγενέστερες της τελευταίας τροποποίησης η οποία έχει ημερομηνία 6.12.2013 (στο εξής ο «Νόμος»).

Το άρθρο 3(α) του Νόμου προνοεί ότι:

«Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε οικείου νόμου, ή άλλου γενικού νόμου ή κανονισμών ή συμβάσεων απασχόλησης ή διοικητικών ρυθμίσεων ή πρακτικών που καθορίζουν τους κανόνες καταβολής συνταξιοδοτικών ωφελημάτων, κατά τον υπολογισμό και την καταβολή τέτοιων ωφελημάτων εφαρμόζονται οι ακόλουθες γενικές αρχές:

- (α) Σε περίπτωση που αξιωματούχος δικαιούται στην καταβολή περισσότερων της μια σύνταξης λόγω της υπηρεσίας του σε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση, το σύνολο των συντάξεων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ήμισυ των υψηλότερων συντάξιμων απολαβών για οποιοδήποτε εξ αυτών:

Νοείται ότι για σκοπούς της παρούσας παραγράφου «αξιωματούχος» σημαίνει πρόσωπο, το οποίο αναλαμβάνει ή ανέλαβε οποιοδήποτε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση

και περιλαμβάνει λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση στην οποία διορίζεται ή εκλέγεται πολίτης της Δημοκρατίας με υπόδειξη ή με πρόταση ή κατόπιν συναίνεσης της Δημοκρατίας σε ευρωπαϊκά όργανα ή ευρωπαϊκούς οργανισμούς ή σε διεθνείς οργανισμούς, ή θέση Ευρωβουλευτή:

Νοείται περαιτέρω ότι σε περίπτωση που αξιωματούχος δικαιούται στην καταβολή περισσότερων της μιας σύνταξης λόγω της υπηρεσίας του σε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση εφόσον γίνεται πρόβλεψη στον οικείο νόμο για τον υπολογισμό των συντάξεων, ώστε αυτές είτε να μη συντρέχουν, είτε να συντρέχουν υπό προϋποθέσεις, δεν τυγχάνει εφαρμογής η παρούσα παράγραφος, αλλά οι σχετικές διατάξεις του οικείου νόμου:

Νοείται έτι περαιτέρω ότι σε περίπτωση που το σύνολο των συντάξεων είναι κατώτερο των ήμισυ των αντίστοιχων εκάστοτε σε ισχύ υψηλότερων συντάξιμων απολαβών αξιωματούχου για το αντίστοιχο αξίωμα ή λειτούργημα ή θέση με τις ψηλότερες απολαβές, οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται:

Νοείται έτι περαιτέρω ότι ο υπολογισμός του εφάπαξ ποσού ή φιλοδωρήματος γίνεται με βάση τις διατάξεις του οικείου για κάθε περίπτωση νόμου ή κανονισμού κατά την ημερομηνία αποχώρησης από το κάθε αξίωμα ή λειτούργημα ή θέση.»

Πριν την ψήφιση του Νόμου, σχετικός με τις συντάξεις αξιωματούχων ήταν ο περί Συντάξεων (Ορισμένοι Αξιωματούχοι της Δημοκρατίας) Νόμος, Ν. 49/80 ως τροποποιήθηκε (στο εξής ο «Αρχικός Νόμος»). Ο Αρχικός Νόμος είχε εφαρμογή στον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας, στον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο της Βουλής, σε Υπουργούς, σε Υφυπουργούς, στον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο και σε βουλευτές.

Στον Αρχικό Νόμο προνοείται ο τρόπος καθορισμού της συντάξιμης υπηρεσίας για έκαστο αξιωματούχο (βλ. άρθρο 2(α) - (γ)) ως επίσης και ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης που παραχωρείται σε κάθε αξιωματούχο (βλ. άρθρα 3 - 6). Ο Αρχικός Νόμος ουδέποτε καταργήθηκε και η τελευταία τροποποίησή του έγινε το 2005.

Ο Νόμος, εισήγαγε ένα διευρυμένο πεδίο εφαρμογής έτσι ώστε να εφαρμόζεται - επιπρόσθετα σε όσους αξιωματούχους προνοούνταν στον Αρχικό Νόμο - και σε οποιονδήποτε πρόσωπο αναλαμβάνει ή ανέλαβε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση στην οποία ο μισθός καταβάλλεται από τη Δημοκρατία ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή από οργανισμό δημοσίου δικαίου, στον Γενικό Εισαγγελέα, τον Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα, τον Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον Γενικό Ελεγκτή, τον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, τον Γενικό Λογιστή, συμβασιούχους εργοδότησης για αγορά κυβερνητικών υπηρεσιών σε κυβερνητική υπηρεσία, κάθε Επίτροπο ή Έφορο ή Πρόεδρο και

Μέλη Αρχής ή άλλου σώματος και οιονδήποτε αναλαμβάνει λειτουργήμα ή αξίωμα ή θέση που προβλέπεται στο Σύνταγμα ή σε νόμο (βλ. άρθρο 2).

Ο Νόμος, επιχειρεί μέσω του άρθρου 3(α) να ρυθμίσει τις περιπτώσεις εκείνες όπου αξιωματούχος που υπηρέτησε σε περισσότερα του ενός αξιώματος ή θέσεις το σύνολο των συντάξεων που θα λαμβάνει από την υπηρεσία του σε έκαστο αξίωμα ή θέση να μην υπερβαίνει το μισό των ψηλότερων συντάξιμων απολαβών που αντιστοιχεί σε κάθε αξίωμα ή θέση.

Ρυθμίζει επίσης την περίπτωση όπου το σύνολο των συντάξεων που λαμβάνει ένας αξιωματούχος δεν υπερβαίνει το μισό των ψηλότερων συντάξιμων απολαβών που αντιστοιχεί σε κάθε αξίωμα ή θέση προνοώντας ότι σε τέτοια περίπτωση δεν εφαρμόζεται καμία μείωση ενώ όταν στον οικείο νόμο κάποιας θέσης γίνεται ήδη πρόνοια οι συντάξεις να μην συντρέχουν ή να τίθενται προϋποθέσεις τότε και πάλι δεν προκύπτει καμία διαφοροποίηση.

Οι αιτητές στις παρούσες υποθέσεις παρουσιάζουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά από πλευράς υπηρεσίας:

Υπόθεση Αρ. 5672/2013

1. Υπηρεσία στη θέση οικονομικού λειτουργού, Υπουργείο Οικονομικών από το 1962.
2. Υπηρεσία στη θέση του Γενικού Διευθυντή, Υπουργείο Οικονομικών από το 1973.
3. Υπηρεσία στη θέση του Υπουργού, Υπουργείο Οικονομικών από το 1979 - 20.4.1982.
4. Υπηρεσία στη θέση του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας από την 1.5.1982 - 30.4.2002.

Υπόθεση Αρ. 5673/2013

1. Υπηρεσία στην Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας από το 1942.
2. Υπηρεσία στη θέση του Γενικού Διευθυντή, Υπουργείο Εξωτερικών από το 1968 - Ιανουάριο 1975.
3. Υπηρεσία στη θέση του Υπουργού, Υπουργείο Εσωτερικών από τον Ιανουάριο 1975 - Ιανουάριο 1985 και από τον Μάρτιο 1988 - Φεβρουάριο 1993.
4. Υπηρεσία ως βουλευτής από τον Ιανουάριο 1997 - Ιούνιο 2001.

Υπόθεση Αρ. 5713/2013

1. Υπηρεσία στο Γενικό Χημείο της Δημοκρατίας από το 1970 - Φεβρουάριο 2003 οπότε αφυπηρέτησε από τη θέση της Διευθύντριας του Γενικού Χημείου.
2. Υπηρεσία στη θέση της Υπουργού, Υπουργείο Υγείας από τον Μάρτιο 2003 - Νοέμβριο 2004.
3. Υπηρεσία ως βουλευτής από τον Ιανουάριο 2007 - Ιούνιο 2011.

Υπόθεση Αρ. 5714/2013

1. Υπηρεσία στον στρατό από το 1961.
2. Υπηρεσία στην Αστυνομία οπότε αφυπηρέτησε το 1996 ως Υπαρχηγός της Αστυνομίας.
3. Υπηρεσία ως βουλευτής από το 1996 - 2008.
4. Υπηρεσία ως Υπουργός, Υπουργείο Άμυνας από τον Φεβρουάριο 2008 - Ιούλιο 2011.

Υπόθεση Αρ. 5842/2013

1. Υπηρεσία στη δημόσια υπηρεσία από το 1981.
2. Υπηρεσία στη δικαστική υπηρεσία οπότε αφυπηρέτησε από τη θέση Προέδρου, Οικογενειακό Δικαστήριο, τον Δεκέμβριο 1998.
3. Υπηρεσία στη θέση της Επιτρόπου Διοικήσεως από τον Δεκέμβριο 1998 - Δεκέμβριο 2010.

Υπόθεση Αρ. 5862/2013

1. Υπηρεσία ως βουλευτής από το 1960 - Ιούλιο 1972.
2. Υπηρεσία στην εκπαιδευτική υπηρεσία από το 1973 μέχρι τον Σεπτέμβριο 1980 οπότε αφυπηρέτησε ως Καθηγητής.
3. Υπηρεσία ως Υφυπουργός Εσωτερικών και Σύμβουλος του Προέδρου από τον Σεπτέμβριο 1980 - Νοέμβριο 1985.
4. Υπηρεσία ως βουλευτής από τον Δεκέμβριο 1985 - Μάιο 1991.

Όπως προκύπτει από τα γεγονότα, όλοι οι αιτητές είχαν κατά πάντα ουσιώδη με τις παρούσες προσφυγές χρόνο ήδη συνταξιοδοτηθεί και ελάμβαναν μέχρι την λήψη των προσβαλλόμενων αποφάσεων τη σύνταξή τους κατά τον τρόπο που προνοείτο στον σχετικό ανάλογα με την περίπτωση νόμο ή στους όρους υπηρεσίας τους.

Όπως έχει αναγνωριστεί από τη νομολογία με πιο πρόσφατη απόφαση την απόφαση της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην Κουτσελίνη - Ιωαννίδου κ.ά. ν. Δημοκρατίας, Υπόθεση Αρ. 740/2011 κ.ά., 7.10.2014, οι συντάξεις συνιστούν ιδιοκτησιακό δικαίωμα το οποίο τυγχάνει προστασίας και σεβασμού σύμφωνα με το Άρθρο 23 του Συντάγματος. Όπως αναφέρθηκε στην απόφαση της πλειοψηφίας στην Κουτσελίνη:

«Στην υπόθεση Φιλίππου κ.ά. ν. Δημοκρατίας κ.ά. (2010) 3 Α.Α.Δ. 241, η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου έκρινε ότι η σύνταξη αποτελεί ιδιοκτησιακό δικαίωμα το οποίο χρήζει σεβασμού και προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Το δικαίωμα συνταξιοδότησης και οι όροι του αποτελούν ιδιοκτησία των δημοσίων υπαλλήλων, όπως ήταν η περίπτωση εκείνη. Το δικαίωμα δημιουργείται από το διορισμό του υπαλλήλου και τη συμπλήρωση των απαιτούμενων ετών υπηρεσίας σε συντάξιμη θέση. Το γεγονός ότι παραχωρείται σύνταξη στη σύζυγο και τα εξαρτώμενα τέκνα του υπαλλήλου συνηγορεί υπέρ της άποψης ότι τα συνταξιοδοτικά ωφελήματα θεωρούνται «περιουσία» η οποία μπορεί να μεταβιβαστεί.»

Εφαρμόζοντας την πιο πάνω αρχή στα περιστατικά των ενώπιόν μας υποθέσεων και όπως ανέφερα και πιο πάνω, προκύπτει σε σχέση με όλους τους αιτητές ότι αυτοί είχαν συμπληρώσει τα απαιτούμενα έτη υπηρεσίας σε έκαστη θέση που κατείχαν και συνεπώς, το δικαίωμά τους σε σύνταξη αποκρυσταλλώθηκε.

Επομένως, έπεται το ερώτημα κατά πόσο είναι δυνατή η επέμβαση σε τέτοιο δικαίωμα και οι προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες δυνατό να γίνει η επέμβαση αυτή. Αναφορά, αντλούμε και πάλι από την απόφαση Κουτσελίνη όπου λέχθηκαν τα εξής:

«Περιορισμός, όμως, θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου μπορεί να γίνει μόνο για τους λόγους που καθορίζει το Σύνταγμα (Δέστε: Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (2000) 3 Α.Α.Δ. 238). Τέτοιος περιορισμός τίθεται με νόμο, εφόσον κρίνεται αναγκαίος, και στο βαθμό που η ανάγκη τον επιβάλλει (Δέστε: Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (Αρ. 2) (1992) 3 Α.Α.Δ. 165). Η ανάγκη που επιβάλλει τέτοιο περιορισμό πρέπει να είναι όχι μόνον υπαρκτή αλλά και να έχει το χαρακτήρα πειστικής κοινωνικής ανάγκης. Μόνο η διαπίστωση της ύπαρξης τέτοιας ανάγκης και ο προσδιορισμός της φύσης της, μπορεί να δικαιολογήσει περιορισμό θεμελιώδους δικαιώματος του ανθρώπου (Δέστε: Police v. Ekdotiki Eteria (1982) 2 CLR 63).»

Στην απόφαση της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην Γεώργιος Χαραλάμπους κ.ά. ν. Δημοκρατίας, Υπόθεση Αρ. 1480/2011 κ.ά., 11.6.2014, η πλειοψηφία του Ανωτάτου Δικαστηρίου αποφάσισε ότι ο υπό κρίση νόμος σε εκείνες τις υποθέσεις δεν βρισκόταν σε παραβίαση του Άρθρου 23 του Συντάγματος. Αναφέρθηκαν, συγκεκριμένα, τα ακόλουθα:

«Το δεύτερο που θα πρέπει να επισημανθεί είναι ότι το δικαίωμα που προστατεύεται από το Άρθρο 23.1 του Συντάγματος δεν είναι απόλυτο αλλά υπόκειται σε περιορισμούς οι οποίοι προβλέπονται στα υπόλοιπα εδάφια του Άρθρου και οι οποίοι θα πρέπει να είναι νόμιμοι. Σύμφωνα με τη νομολογία οι πρόνοιες του Άρθρου 23 δεν επηρεάζουν τη δυνατότητα του κράτους να θεσπίσει νόμους τους οποίους κρίνει αναγκαίους για να εξασφαλίσει την πληρωμή φόρων ή άλλων εισφορών στα δημόσια βάρη. [.]

Σύμφωνα με τη νομολογία, περιοριστικοί όροι στη χρήση ιδιοκτησίας οι οποίοι αφήνουν άθικτο τον πυρήνα του δικαιώματος ιδιοκτησίας, δεν συνιστούν στέρηση αλλά περιορισμό. Περιορισμοί απολήγουν σε στέρηση μόνο όταν καθιστούν την ιδιοκτησία αδρανή (βλ. Δημητριάδη κ.ά. ν. Υπουργικού Συμβουλίου κ.ά. (1996) 3 Α.Α.Δ. 85,102).

[.]

Εν πάση περιπτώσει, σε ό,τι αφορά ειδικά το δικαίωμα σε μισθό, εκείνο που το Άρθρο 23 του Συντάγματος πρωτίστως στοχεύει να προστατεύσει, είναι την αυθαίρετη και χωρίς οποιαδήποτε νομοθετική ρύθμιση του πυρήνα του δικαιώματος σε μισθό ή την αυθαίρετη μείωση ουσιαστικής του μισθού.

[.]

Θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι ιδιοκτησιακό δικαίωμα στη συνήθη του μορφή αφορά σε υπάρχουσα ιδιοκτησία και δεν εκτείνεται σε δικαίωμα για απόκτηση ιδιοκτησίας στο μέλλον, εκτός και αν, ως χρηματικής φύσεως δικαίωμα (pecuniary right) ή άλλης φύσεως δικαίωμα, είναι δια νόμου κατοχυρωμένο για πληρωμή στο μέλλον, όπως συμβαίνει με ορισμένες κατηγορίες συντάξεων.»

Το κείμενο του Νόμου δεν αναφέρει οτιδήποτε που να δικαιολογεί ή να επεξηγεί την ανάγκη που προέκυψε για τη θέσπισή του.

Ανατρέχοντας στο κείμενο της πρότασης που συντάχθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών προς το Υπουργικό Συμβούλιο ημερομηνίας 29.3.2011, αναφέρονται τα ακόλουθα:

«Το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του ημερομηνίας 8.2.2011, αποφάσισε όπως προχωρήσει στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων συνταξιοδότησης των αξιωματούχων του κράτους και καθόρισε τις γενικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να διέπουν τη λειτουργία των συστημάτων αυτών. Πέραν τούτου, αποφάσισε όπως οι οποιοσδήποτε ρυθμίσεις ισχύσουν για τους ήδη συνταξιούχους υπαλλήλους / αξιωματούχους, τους νυν υπηρετούντες υπαλλήλους / αξιωματούχους και τους μελλοντικούς υπαλλήλους / αξιωματούχους και εξουσιοδότησε τον Υπουργό

Οικονομικών όπως, σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, ετοιμάσει νομοσχέδια, για υλοποίηση της Απόφασης αυτής.»

Στην αιτιολογική έκθεση του Γενικού Εισαγγελέα επίσης ημερομηνίας 29.3.2011 αναφέρονται τα ακόλουθα:

«Το παρόν νομοσχέδιο είναι αποτέλεσμα των προσπαθειών της Κυβέρνησης για εκσυγχρονισμό των συστημάτων συνταξιοδότησης των κρατικών αξιωματούχων και εξάλειψη του φαινομένου των πολλαπλών συντάξεων.

[.]

Επισημαίνεται ότι οι προωθούμενες ρυθμίσεις θα επηρεάσουν τόσο τους ήδη συνταξιούχους υπαλλήλους / αξιωματούχους, όσο και τους νυν υπηρετούντες και μελλοντικούς υπαλλήλους / αξιωματούχους. Ωστόσο, επειδή ο περιορισμός των συντάξεων στο ½ των ψηλότερων απολαβών, επηρεάζει σημαντικά το ύψος της σύνταξης, αποφασίστηκε πως η ρύθμιση που αναφέρεται στην υποπαράγραφο (ε) της παραγράφου 2, ισχύσει μόνο για τους μελλοντικούς αξιωματούχους / υπαλλήλους.»

Η καθ' ης η αίτηση αναφέρει επίσης μία σειρά από γεγονότα τα οποία καταδεικνύουν την ανάγκη για διόρθωση του συνταξιοδοτικού ως μέρος των ενεργειών εκείνων που θα έπρεπε να γίνουν έτσι ώστε να επιλυθεί το ευρύτερο οικονομικό πρόβλημα στο οποίο περιήλθε η χώρα.

Δεν έχω λόγο ούτε να αμφισβητήσω ούτε να διαφωνήσω με όσα προβάλλονται από τους συνηγόρους της καθ' ης η αίτηση. Οι ισχυρισμοί αυτοί, όμως, προβάλλονται εκ των υστέρων και χωρίς να βρίσκουν έρεισμα στην αιτιολογική έκθεση.

Δεν έχω λόγο, επίσης, να αμφισβητήσω το δικαίωμα της διοίκησης να διαμορφώνει και να ασκεί δημοσιονομική πολιτική ούτε το δικαίωμα των κατ' εξοχή αρμοδίων οργάνων αυτής να θεσπίζουν νόμους οι οποίοι στόχο έχουν τη διόρθωση στρεβλώσεων ή ανωμαλιών που τυχόν προκύπτουν κατά τη διαχείριση των οικονομικών του κράτους. Αντιθέτως, θα υπερτόνιζα ότι τέτοιες ενέργειες επιβάλλονται να γίνονται και μάλιστα κατά τρόπο έγκαιρο έτσι ώστε να μην προκύπτει η ανάγκη για λήψη έκτακτων μέτρων.

Δεν εντοπίζω οτιδήποτε στα ως άνω αναφερόμενα έγγραφα που να επιβάλλει την επέμβαση στο ήδη αποκρυσταλλωμένο δικαίωμα των αιτητών στις συντάξεις τους. Η ανάγκη για εκσυγχρονισμό των συστημάτων συνταξιοδότησης είναι βεβαίως και σεβαστή και προφανής αλλά δεν μπορεί να αποτελέσει επαρκή λόγο επέμβασης σε ένα συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα. Πρόσθετα, όπως προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του Γενικού Εισαγγελέα, η επέμβαση στη σύνταξη με την υπό κρίση πρόνοια του Νόμου προκαλεί ένα σημαντικό επηρεασμό του ύψους των συντάξεων. Κατ' επέκταση, δεν μπορεί ούτε να ευσταθήσει ο

ισχυρισμός ότι με το άρθρο 3(α) του Νόμου δεν επέρχεται επέμβαση στον πυρήνα του δικαιώματος.

Σύμφωνα με τη νομολογία, κάθε νόμος θεωρείται συνταγματικός εκτός εάν αποφασιστεί το αντίθετο πέρα πάσης λογικής αμφιβολίας και καμία νομοθετική διάταξη δεν κηρύσσεται άκυρη εκτός εάν είναι αντισυνταγματική πέραν κάθε λογικής αμφιβολίας. Όπου δε είναι δυνατόν, τα δικαστήρια ερμηνεύουν ένα νόμο έτσι ώστε να τον εντάξουν στα πλαίσια του Συντάγματος (Board for Registration of Architects and Civil Engineers v. Kyriakides (1966) 3 CLR 640).

Όπως εξηγήθηκε και στην απόφαση Κουτσελίνη με αναφορά στην Μαυρογένης v. Βουλής των Αντιπροσώπων κ.ά. (Αρ. 3) (1996) 1 Α.Α.Δ. 315:

«Η μεθοδολογία ελέγχου της συνταγματικότητας νόμου σύγκειται στην αντιπαραβολή των κρίσιμων διατάξεων του νόμου με τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος. Η έρευνα αποβλέπει στη διαπίστωση του κατά πόσον οι διατάξεις του νόμου συγκρούονται με το Σύνταγμα ή συνάδουν με αυτό. Ο συνταγματικός έλεγχος περιορίζεται στη διαπίστωση συγκρούσεων ή αντιθέσεων προς το Σύνταγμα.»

Αντιπαραβάλλοντας επομένως, τις διατάξεις του άρθρου 3(α) με το Άρθρο 23 του Συντάγματος και πως αυτό ερμηνεύθηκε μέχρι σήμερα, καταλήγω ότι η αναφορά του άρθρου 3(α) σε αξιωματούχο που «ανέλαβε» οποιοδήποτε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση συγκρούεται με το Άρθρο 23 του Συντάγματος αφού παραβιάζει το ήδη αποκρυσταλλωμένο δικαίωμα τέτοιου προσώπου σε συγκεκριμένου ύψους σύνταξη. Η εισαγωγή του όρου αυτού στον Νόμο, του αποδίδει αναδρομική ισχύ η οποία βρίσκεται σε ευθεία σύγκρουση με την προστασία του ιδιοκτησιακού δικαιώματος που διασφαλίζεται μέσω του Άρθρου 23 του Συντάγματος.

Πρόσθετα, η συμπερίληψη προσώπων ως «αξιωματούχων» - οι οποίοι ακόμα και χωρίς την αναδρομική ισχύ του Νόμου - θα είχαν δια νόμου κατοχυρωμένο δικαίωμα για πληρωμή στο μέλλον ως αναφέρθηκε στην Χαραλάμπους, επίσης κρίνω ότι βρίσκεται σε παραβίαση του Άρθρου 23 του Συντάγματος.

Για τους πιο πάνω λόγους καταλήγω, ως και η απόφαση της πλειοψηφίας, ότι οι προσφυγές επιτυγχάνουν και οι προσβαλλόμενες αποφάσεις ακυρώνονται.

Ε. Μιχαήλ, Δ.Δ.Δ.